

Ֆինանսական ստանդարտ 7

հաշվետվությունների

միջազգային

Ֆինանսական գործիքներ. բացահայտումներ

Նպատակը

- 1 Սույն ՖՀՄՍ-ի նպատակն է պահանջել կազմակերպություններից իրենց ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացնել այնպիսի բացահայտումներ, որոնք հնարավորություն կտան օգտագործողներին գնահատել՝
  - (ա) ֆինանսական գործիքների նշանակությունը (կարևորությունը) կազմակերպության ֆինանսական վիճակի և արդյունքների տեսանկյունից, և
  - (բ) ժամանակաշրջանի ընթացքում և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ֆինանսական գործիքներից բխող ռիսկերի, որոնց ենթարկված է կազմակերպությունը, բնույթը և չափը, ինչպես նաև այն, թե ինչպես է կազմակերպությունը կառավարում այդ ռիսկերը:
- 2 Սույն ստանդարտում պարունակվող սկզբունքները լրացնում են ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների ճանաչման, չափման և ներկայացման սկզբունքները, որ սահմանված են «Ֆինանսական գործիքներ. ներկայացումը» ՀՀՄՍ 32-ում և «Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչումը և չափումը» ՀՀՄՍ 39-ում:

Գործողության ոլորտը

- 3 Սույն ստանդարտը պետք է կիրառվի բոլոր կազմակերպությունների կողմից բոլոր տեսակի ֆինանսական գործիքների նկատմամբ, բացառությամբ՝
  - (ա) դուստր կազմակերպություններում, ասոցիացված կազմակերպություններում կամ համատեղ ձեռնարկումներում այն ներդրումների (մասնակցությունների), որոնք հաշվառվում են «Համախմբված և առանձին ֆինանսական հաշվետվություններ» ՀՀՄՍ 27-ին, «Ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրումներ» ՀՀՄՍ 28-ին կամ «Մասնակցություն համատեղ ձեռնարկումներում» ՀՀՄՍ 31-ին համապատասխան: Այնուամենայնիվ, որոշ դեպքերում ՀՀՄՍ 27-ը, ՀՀՄՍ 28-ը կամ ՀՀՄՍ 31-ը թույլ են տալիս կազմակերպությանը դուստր կազմակերպություններում, ասոցիացված կազմակերպություններում կամ համատեղ ձեռնարկումներում ներդրումները հաշվառել ըստ ՀՀՄՍ 39-ի: Այդ դեպքերում կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ ստանդարտի պահանջները: Կազմակերպությունները պետք է սույն ստանդարտը կիրառեն նաև այդ դուստր կազմակերպություններում, ասոցիացված կազմակերպություններում կամ համատեղ ձեռնարկումներում ներդրումների հետ կապված բոլոր ածանցյալների նկատմամբ, բացառությամբ, երբ այդ ածանցյալ գործիքները համապատասխանում են բաժնային գործիքի սահմանմանը ըստ ՀՀՄՍ 32-ի:
  - (բ) աշխատակիցների հատուցումների պլաններից առաջացող գործատուների իրավունքների և պարտականությունների, որոնց նկատմամբ կիրառվում է «Աշխատակիցների հատուցումներ» ՀՀՄՍ 19-ը:
  - (գ) (հանված է):
  - (դ) ապահովագրական պայմանագրերի, ինչպես սահմանված է «Ապահովագրության պայմանագրեր» ՖՀՄՍ 4-ում: Այնուամենայնիվ, սույն ՖՀՄՍ-ն կիրառվում է ապահովագրական պայմանագրերում ներկառուցված ածանցյալ գործիքների նկատմամբ, եթե ՀՀՄՍ 39-ով պահանջում է այդ ածանցյալ գործիքները հաշվառել առանձին: Ավելին, թողարկողը պետք է կիրառի սույն ՖՀՄՍ-ն ֆինանսական երաշխիքի պայմանագրերի նկատմամբ, եթե թողարկողը պայմանագրի ճանաչման և չափման համար կիրառում է ՀՀՄՍ 39-ը, սակայն պետք է կիրառի ՖՀՄՍ 4-ը, եթե, համաձայն ՖՀՄՍ 4-ի 4(դ) պարագրաֆի, թողարկողը պայմանագրի ճանաչման և չափման համար ընտրում է ՖՀՄՍ 4-ի կիրառությունը:
  - (ե) բաժնետոմսերի վրա հիմնված վճարումների գործարքների ներքո առաջացող ֆինանսական գործիքների, պայմանագրերի և պարտականությունների, որոնց նկատմամբ կիրառվում է «Բաժնետոմսերի վրա հիմնված վճարում» ՖՀՄՍ 2-ը, բացառությամբ այն պայմանագրերի, որոնք գտնվում են ՀՀՄՍ 39-ի 5-7 պարագրաֆների գործողության ոլորտում, և որոնց նկատմամբ կիրառվում է սույն ստանդարտը:

(գ) այն գործիքների, որոնք պահանջվում է դասակարգել որպես բաժնային գործիքներ՝ ՀՀՄՍ 32-ի 16Ա և 16Բ կամ 16Գ և 16Դ պարագրաֆներին համապատասխան:

- 4 Սույն ՖՀՄՍ-ն կիրառվում է ճանաչված և չճանաչված ֆինանսական գործիքների նկատմամբ: Ճանաչված ֆինանսական գործիքները ներառում են ՀՀՄՍ 39-ի գործողության ոլորտում գտնվող ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները: Չճանաչված ֆինանսական գործիքները ներառում են որոշ ֆինանսական գործիքներ, որոնք, թեև ՀՀՄՍ 39-ի գործողության ոլորտից դուրս են, գտնվում են սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում (ինչպիսիք են, օրինակ, վարկ տալու պարտավորվածությունները):
- 5 Սույն ՖՀՄՍ-ն կիրառվում է ոչ ֆինանսական հոդվածների գնման կամ վաճառքի պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք ՀՀՄՍ 39-ի գործողության ոլորտում են:

Ֆինանսական գործիքների դասեր և բացահայտումների խորության աստիճանը

- 6 Եթե սույն ՖՀՄՍ-ն պահանջում է կատարել բացահայտումներ ըստ ֆինանսական գործիքների դասերի, կազմակերպությունը պետք է խմբավորի ֆինանսական գործիքներն ըստ այնպիսի դասերի, որոնք համապատասխանում են բացահայտվող տեղեկատվության բնույթին և որոնք հաշվի են առնում այդ ֆինանսական գործիքների բնութագրերը: Կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի բավարար տեղեկատվություն, որը թույլ կտա դրանք համաձայնեցնել ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված տողային հոդվածների հետ:

Ֆինանսական գործիքների նշանակությունը ֆինանսական վիճակի և գործունեության արդյունքների համար

- 7 Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի տեղեկատվություն, որը թույլ կտա իր ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին գնահատել ֆինանսական գործիքների նշանակությունը (ազդեցությունը) իր ֆինանսական վիճակի և գործունեության արդյունքների համար (վրա):

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների կատեգորիաներ

- 8 Հետևյալ կատեգորիաներից, ինչպես սահմանված են ՀՀՄՍ 39-ում, յուրաքանչյուրի հաշվեկշռային արժեքը պետք է բացահայտվի կա՛մ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում, կա՛մ ծանոթագրություններում՝
- (ա) «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվներ, առանձին ցույց տալով՝ (i) որպես այդպիսին սկզբնական ճանաչման ժամանակ նախորոշվածները, և (ii) ՀՀՄՍ 39-ին համապատասխան որպես առևտրական նպատակներով պահվող դասակարգվածները.
  - (բ) մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ,
  - (գ) փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր,
  - (դ) վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ,
  - (ե) «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական պարտավորություններ, առանձին ցույց տալով՝ (i) սկզբնական ճանաչման ժամանակ որպես այդպիսին նախորոշվածները, և (ii) ՀՀՄՍ 39-ին համապատասխան որպես առևտրական նպատակներով պահվող դասակարգվածները,
  - (զ) ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ:

«իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվներ կամ ֆինանսական պարտավորություններ

- 9 Եթե կազմակերպությունը փոխառությունը կամ դեբիտորական պարտքը (կամ փոխառությունների կամ դեբիտորական պարտքերի խումբը) նախորոշել է որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող», ապա այն պետք է բացահայտի՝

- (ա) փոխառության կամ դեբիտորական պարտքի (կամ փոխառությունների կամ դեբիտորական պարտքերի խմբի) *պարտքային ռիսկին* (տե՛ս պարագրաֆ 36(ա)) առավելագույն ենթարկվածությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում,
- (բ) այն գումարը, որով համապատասխան պարտքային ածանցյալ գործիքները կամ նմանատիպ գործիքները նվազեցնում են պարտքային ռիսկին այդ առավելագույն ենթարկվածությունը,
- (գ) փոխառության կամ դեբիտորական պարտքի (կամ փոխառությունների կամ դեբիտորական պարտքերի խմբի) իրական արժեքի փոփոխության գումարը՝ ժամանակաշրջանի ընթացքում և կուտակային հիմունքով, որը վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի պարտքային ռիսկի փոփոխություններին՝ որոշված կա՛մ՝
  - (i) որպես իր իրական արժեքի փոփոխության գումար, որը վերագրելի չէ շուկայական պայմանների փոփոխությանը, որոնք առաջացնում են *շուկայական ռիսկ*, կա՛մ
  - (ii) օգտագործելով որևէ այլընտրանքային մեթոդ, որը կազմակերպության համոզմամբ, ավելի արժանահավատորեն է ներկայացնում ակտիվի իրական արժեքի՝ պարտքային ռիսկի փոփոխություններին վերագրելի փոփոխության գումարը:

Շուկայական պայմանների փոփոխությունները, որոնք առաջացնում են շուկայական ռիսկ, ներառում են դիտարկված (ելակետային) տոկոսադրույքի, ապրանքի գնի, արտարժույթի փոխարժեքի կամ գների կամ դրույքների ինդեքսի փոփոխությունները:
- (դ) համապատասխան վարկային ածանցյալ գործիքի կամ նմանատիպ գործիքի իրական արժեքի փոփոխության գումարը՝ ժամանակաշրջանի ընթացքում, ինչպես նաև կուտակային հիմունքով այն պահից, երբ փոխառությունը կամ դեբիտորական պարտքը նախորոշվել է:

10 Եթե կազմակերպությունը ֆինանսական պարտավորությունը նախորոշել է որպես «իրական արժեքով շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» համաձայն ՀՀՄՍ 39-ի պարագրաֆ 9-ի, ապա այն պետք է բացահայտի.

- (ա) ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի փոփոխության գումարը՝ ժամանակաշրջանի ընթացքում և կուտակային հիմունքով, որը վերագրելի է ֆինանսական պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխություններին՝ որոշված կա՛մ՝
  - (i) որպես իր իրական արժեքի փոփոխության գումար, որը վերագրելի չէ շուկայական պայմանների փոփոխությանը, որոնք առաջացնում են շուկայական ռիսկ (տե՛ս Հավելված Բ, պարագրաֆ Բ4), կա՛մ
  - (ii) օգտագործելով որևէ այլընտրանքային մեթոդ, որը, կազմակերպության համոզմամբ, ավելի արժանահավատորեն է ներկայացնում պարտավորության իրական արժեքի՝ պարտքային ռիսկի փոփոխություններին վերագրելի փոփոխության գումարը:

Շուկայական պայմանների փոփոխությունները, որոնք առաջացնում են շուկայական ռիսկ, ներառում են ելակետային տոկոսադրույքի, այլ կազմակերպության ֆինանսական գործիքի գնի, ապրանքի գնի, արտարժույթի փոխարժեքի, կամ գների կամ դրույքների ինդեքսի փոփոխությունները: Փայի հետ կապված հատկանիշ պարունակող պայմանագրերի համար շուկայական պայմանների փոփոխությունները, ներառում են համապատասխան ներքին կամ արտաքին ներդրումային հիմնադրամների ֆինանսական արդյունքի փոփոխությունները:
- (բ) ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և այն գումարի միջև տարբերությունը, որը, ըստ պայմանագրի, կազմակերպությունը պարտավոր է վճարել պարտատիրոջը մարման ամսաթվի դրությամբ:

11 Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.

- (ա) 9(գ) և 10(ա) պարագրաֆների պահանջները բավարարելու համար օգտագործվող մեթոդները.
- (բ) եթե կազմակերպության համոզմամբ 9(գ) և 10(ա) պարագրաֆների պահանջները բավարարելու համար կատարված բացահայտումները արժանահավատորեն չեն ներկայացնում ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի փոփոխությունը, որը վերագրելի է իր պարտքային ռիսկին, ապա այդ եզրակացությանը հանգելու պատճառները և այն գործոնները, որոնք, կազմակերպության համոզմամբ, տեղին են տվյալ իրավիճակում:

Վերադասակարգում

12 Եթե կազմակերպությունը (ՀՀՄՍ 39-ի 51-54 պարագրաֆներին համապատասխան) ֆինանսական ակտիվը վերադասակարգել է որպես այնպիսին, որը չափվում է՝

- (ա) ինքնարժեքով կամ ամորտիզացված արժեքով, այլ ոչ թե իրական արժեքով, կամ
- (բ) իրական արժեքով, այլ ոչ թե ինքնարժեքով կամ ամորտիզացված արժեքով,

ապա այն պետք է բացահայտի յուրաքանչյուր կատեգորիայում և յուրաքանչյուր կատեգորիայից վերադասակարգված գումարը, ինչպես նաև վերադասակարգման պատճառը:

- 12Ա Եթե կազմակերպությունը վերադասակարգել է ֆինանսական ակտիվը հանելով «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» կատեգորիայից ՀՀՄՍ 39-ի 50Բ կամ 50Գ պարագրաֆներին համապատասխան կամ «վաճառքի համար մատչելի» կատեգորիայից ՀՀՄՍ 39-ի 50Ե պարագրաֆին համապատասխան, այն պետք է բացահայտի.
- (ա) յուրաքանչյուր կատեգորիայում և յուրաքանչյուր կատեգորիայից վերադասակարգված գումարը,
  - (բ) յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի համար մինչև ապաճանաչում՝ բոլոր այն ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքները և իրական արժեքները, որոնք ընթացիկ և նախորդ հաշվետու ժամանակաշրջաններում վերադասակարգվել են.
  - (գ) եթե ֆինանսական ակտիվը վերադասակարգվել է 50Բ պարագրաֆին համապատասխան, ապա այն հազվադեպ իրավիճակը, և այն փաստերը և հանգամանքները, որոնք ցուցանում են, որ իրավիճակը հազվադեպ է.
  - (դ) այն հաշվետու ժամանակաշրջանի համար, երբ տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի վերադասակարգումը, ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքով վերաչափումից օգուտը կամ կորուստը, որը ճանաչվել է շահույթ կամ վնասում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում՝ տվյալ հաշվետու ժամանակաշրջանում և նախորդ հաշվետու ժամանակաշրջանում;
  - (ե) վերադասակարգմանը հաջորդող յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի համար (ներառյալ այն հաշվետու ժամանակաշրջանի, երբ ֆինանսական ակտիվը վերադասակարգվել է) մինչև ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչումը, իրական արժեքով վերաչափումից օգուտը կամ կորուստը, որը ճանաչված կլինեի շահույթ կամ վնասում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում, եթե ֆինանսական ակտիվը չվերադասակարգվեր, ինչպես նաև շահույթ կամ վնասում ճանաչված օգուտը, կորուստը, եկամուտը և ծախսը, և
  - (զ) արդյունավետ տոկոսադրույքը և դրամական հոսքերի գնահատված գումարը, որը կազմակերպությունն սկսել է փոխհատուցել ֆինանսական ակտիվի վերադասակարգման ամսաթվի դրությամբ:

Ապաճանաչում

- 13 Կազմակերպությունը կարող է ֆինանսական ակտիվները փոխանցել այնպես, որ այդ ֆինանսական ակտիվները կամ դրանց մի մասը չբավարարեն ապաճանաչման չափանիշների (տե՛ս ՀՀՄՍ 39-ի 15-37 պարագրաֆները): Այդպիսի ֆինանսական ակտիվների յուրաքանչյուր դասի համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
- (ա) ակտիվների բնույթը,
  - (բ) սեփականության հետ կապված այն ռիսկերի և օգուտների բնույթը, որոնց կազմակերպությունը մնում է ենթարկված.
  - (գ) երբ կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել այդ բոլոր ակտիվները, ապա՝ ակտիվների և դրանց հետ կապված պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները, և
  - (դ) երբ կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել ակտիվները իր շարունակական ներգրավվածության չափով, ապա՝ սկզբնական ակտիվների ընդհանուր հաշվեկշռային արժեքը, այն ակտիվների արժեքը, որոնց կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել, և դրանց հետ կապված պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը:

Գրավ

- 14 Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
- (ա) իր այն ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը, որոնք նա գրավադրել է որպես իր պարտավորությունների կամ պայմանական պարտավորությունների ապահովություն, ներառյալ ՀՀՄՍ 39-ի 37(ա) պարագրաֆին համապատասխան վերադասակարգված գումարները, և
  - (բ) գրավադրման պայմանները:
- 15 Եթե կազմակերպությունը պահում է գրավ (որը ֆինանսական կամ ոչ ֆինանսական ակտիվ է), և իրավունք ունի վաճառել կամ վերագրավադրել գրավը առանց գրավատուի կողմից խախտման դեպքի, ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
- (ա) պահվող գրավի իրական արժեքը,

- (բ) վաճառված կամ վերագրավաղրված նման գրավի իրական արժեքը և այն, թե արդյոք կազմակերպությունը ունի այն վերադարձնելու պարտականություն,
- (գ) գրավի օգտագործման հետ կապված պայմանները:

Պարտքային կորուստների գծով պահուստի հաշիվ

- 16 Երբ ֆինանսական ակտիվներն արժեզրկված են պարտքային կորուստների պատճառով, և կազմակերպությունը արժեզրկումը գրանցում է առանձին հաշվում (օրինակ, պահուստի հաշիվ, որն օգտագործվում է անհատական արժեզրկումները գրանցելու համար կամ նմանատիպ հաշիվ, որն օգտագործվում է ակտիվների խմբային արժեզրկումը գրանցելու համար), այլ ոչ թե ուղղակիորեն նվազեցնում ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը, ապա այն պետք է բացահայտի այդ հաշվի փոփոխությունները ժամանակաշրջանի ընթացքում ֆինանսական ակտիվների յուրաքանչյուր դասի համար:

Բաղադրյալ ֆինանսական գործիքներ՝ բազմակի ներկառուցված ածանցյալներով

- 17 Եթե կազմակերպությունը թողարկել է գործիք, որը պարունակում է և՛ պարտավորության, և՛ սեփական կապիտալի բաղադրիչ (տե՛ս ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 28-ը), և գործիքն ունի բազմակի ներկառուցված ածանցյալներ, որոնց արժեքները փոխկապակցված են (ինչպես օրինակ հետկանչելի փոխարկելի պարտքային գործիքը), ապա այն պետք է բացահայտի այդ հատկանիշների առկայությունը:

Պայմանների խախտումներ

- 18 Հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ ճանաչված վարկային պարտավորությունների գծով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
  - (ա) ժամանակաշրջանի ընթացքում այդ վարկային պարտավորությունների մայր գումարի, տոկոսների, մարման հիմնադրամին հատկացումների, կամ մարման պայմանների ցանկացած խախտման մանրամասները
  - (բ) այն վարկային պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որոնց գծով տեղի է ունեցել խախտում
  - (գ) արդյոք մինչև ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման համար հաստատումը խախտումները վերացվել (վերականգնվել) են, կամ վերանայվել են վարկային պարտավորությունների մարման պայմանները:
- 19 Եթե ժամանակաշրջանի ընթացքում եղել են փոխառության համաձայնագրի պայմանների այլ՝ պարագրաֆ 18-ում նկարագրվածներից տարբեր խախտումներ, ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի նույն տեղեկատվությունը, որը պահանջվում է պարագրաֆ 18-ով, եթե այդ խախտումները թույլ են տալիս վարկատուին պահանջել արագացված մարում (բացառությամբ, երբ խախտումները վերացվել կամ փոխառության պայմանները վերանայվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում կամ դրանից առաջ):

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն

Եկամտի, ծախսի, օգուտի կամ կորստի հոդվածներ

- 20 Կազմակերպությունը պետք է եկամտի, ծախսի, օգուտի կամ կորստի հետևյալ հոդվածները բացահայտի կամ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում, կամ ծանոթագրություններում.
  - (ա) գուտ օգուտը կամ գուտ կորուստը հետևյալների գծով.
    - (i) «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով» չափվող ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների՝ առանձին ցույց տալով սկզբնական ճանաչման ժամանակ որպես այդպիսին նախորոշվածների գծով առաջացածը և ՀՀՄՍ 39-ին համապատասխան առևտրական նպատակներով պահվող դասակարգվածների գծով առաջացածը.
    - (ii) վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների՝ առանձին առանձին ցույց տալով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ժամանակաշրջանի ընթացքում ճանաչված օգուտ կամ կորստի գումարը, և սեփական կապիտալից ժամանակաշրջանի շահույթ կամ վնասում վերադասակարգված գումարը.
    - (iii) մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների.

- (iv) փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի.
- (v) ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների
- (բ) ընդհանուր տոկոսային եկամուտը և ընդհանուր տոկոսային ծախսը (հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով) այն ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների համար, որոնք չեն հանդիսանում «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով» չափվող.
- (գ) վճարների գծով եկամուտը և ծախսը (բացի արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս հաշվի առնված գումարներից), որոնք առաջացել են՝
  - (i) ֆինանսական ակտիվներից կամ ֆինանսական պարտավորություններից, որոնք չեն հանդիսանում «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով» չափվող, և
  - (ii) հավատարմագրային և այլ ֆիդուցիար գործունեություններից, որոնք հանգեցնում են ակտիվների ներդրմանը կամ պահմանը անհատների, տրաստների, թոշակային հիմնադրամների, և այլ հաստատությունների անունից:
- (դ) տոկոսային եկամուտը արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների գծով՝ հաշվեգրված ՀՀՄՍ 39-ի ԿՈՒ93 պարագրաֆին համապատասխան, և
- (ե) արժեզրկումից կորստի գումարը՝ ֆինանսական ակտիվների յուրաքանչյուր դասի գծով:

Այլ բացահայտումներ

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

- 21 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» ՀՀՄՍ 1-ի (2007-ին վերանայված) պարագրաֆ 117-ին համապատասխան, կազմակերպությունը բացահայտում է հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական դրույթները ամփոփ կերպով, ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս օգտագործված չափման հիմունքը (կամ հիմունքները) և հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության այլ տարրերը, որոնք տեղին են ֆինանսական հաշվետվությունները հասկանալու համար:

Հեջի հաշվառում

- 22 Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի հետևյալը, ՀՀՄՍ 39-ում նկարագրված հեջի յուրաքանչյուր տեսակի (այսինքն՝ իրական արժեքի հեջերի, դրամական հոսքերի հեջերի և արտերկրյա ստորաբաժանումներում գուտ ներդրումների հեջերի) համար առանձին՝
- (ա) հեջի յուրաքանչյուր տեսակի նկարագրությունը.
  - (բ) որպես հեջավորման գործիքներ նախատեսված ֆինանսական գործիքների նկարագրությունը և նրանց իրական արժեքները հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, և
  - (գ) հեջավորված ռիսկերի բնույթը:
- 23 Գրամական հոսքերի հեջերի գծով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
- (ա) այն ժամանակահատվածները, երբ ակնկալվում է, որ դրամական հոսքերը տեղի կունենան, և երբ ակնկալվում է, որ դրանք կազդեն շահույթ կամ վնասի վրա.
  - (բ) ցանկացած կանխատեսվող գործարքի նկարագրություն, որի համար նախկինում օգտագործվել է հեջի հաշվառում, սակայն, որի տեղի ունենալը այլևս չի ակնկալվում.
  - (գ) ժամանակաշրջանի ընթացքում համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված գումարը.
  - (դ) սեփական կապիտալից ժամանակաշրջանի շահույթ կամ վնասում վերադասակարգված գումարը՝ ցույց տալով համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվության յուրաքանչյուր տողային հոդվածում ներառված գումարը, և
  - (ե) այն գումարը, որը ժամանակաշրջանի ընթացքում հանվել է սեփական կապիտալից և ներառվել է այնպիսի ոչ ֆինանսական ակտիվի կամ ոչ ֆինանսական պարտավորության ինքնարժեքում կամ այլ հաշվեկշռային արժեքում, որի ձեռք բերումը կամ ստանձնելը հանդիսացել է հեջավորված մեծապես հավանական կանխատեսվող գործարք:
- 24 Կազմակերպությունը պետք է առանձին բացահայտի.
- (ա) իրական արժեքի հեջերի համար՝ օգուտը կամ կորուստները՝
    - (i) հեջավորման գործիքի գծով, և

- (ii) հեջավորվող ռիսկին վերագրելի հեջավորված հոդվածից:
- (բ) շահույթ կամ վնասում ճանաչված անարդյունավետությունը, որն առաջանում է դրամական հոսքերի հեջից, և
- (գ) շահույթ կամ վնասում ճանաչված անարդյունավետությունը, որն առաջանում է արտերկրյա ստորաբաժանումներում զուտ ներդրման հեջից:

Իրական արժեք

25 Բացի պարագրաֆ 29-ում շարադրված դեպքերից, ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների յուրաքանչյուր դասի (տե՛ս պարագրաֆ 6) գծով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի ակտիվների և պարտավորությունների այդ դասի իրական արժեքը այնպիսի ձևով, որ հնարավոր լինի այն համեմատել դրա հաշվեկշռային արժեքի հետ:

26 Իրական արժեքները բացահայտելիս կազմակերպությունը պետք է ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները խմբավորի ըստ դասերի, սակայն պետք է հաշվանցի դրանք միայն այն չափով, որով դրանց հաշվեկշռային արժեքները հաշվանցվում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

27 Կազմակերպությունը պետք է ֆինանսական գործիքների յուրաքանչյուր դասի գծով բացահայտի ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների յուրաքանչյուր դասի իրական արժեքը որոշելիս օգտագործված մեթոդները, իսկ գնահատման հնարքներ օգտագործելու դեպքում՝ նաև կիրառված ենթադրությունները: Օրինակ, երբ տեղին է, կազմակերպությունը բացահայտում է տեղեկատվություն վաղաժամ մարման գործակիցների, գնահատված պարտքային կորուստների չափերի, տոկոսադրույքների կամ զեղչման գործակիցների վերաբերյալ ենթադրությունների մասին: Եթե փոփոխություն է կատարվել գնահատման հնարքում, ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այդ փոփոխությունը և դրա կատարման պատճառները:

27Ա 27Բ պարագրաֆով պահանջվող բացահայտումները կատարելու համար կազմակերպությունը պետք է իրական արժեքի չափումները դասակարգի՝ օգտագործելով իրական արժեքների հիերարխիան, որն արտացոլում է չափումները կատարելիս օգտագործված ելակետային տվյալների նշանակալիությունը: Իրական արժեքների հիերարխիան պետք է ունենա հետևյալ մակարդակները՝

- ա) նույն ակտիվների կամ պարտավորությունների գծով ակտիվ շուկաներում գնանշվող գները (չճշգրտված) (1-ին մակարդակ).
- բ) 1-ին մակարդակում ներառված գնանշվող գներից տարբեր այլ ելակետային տվյալներ, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության գծով դիտարկվում են կա՛մ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կա՛մ անուղակիորեն (այսինքն՝ գների հիման վրա ստացվող) (2-րդ մակարդակ).
- գ) ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտարկվող շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ) (3-րդ մակարդակ):

Իրական արժեքների հիերարխիայում այն մակարդակը, որին դասվում է իրական արժեքի չափումը, պետք է որոշվի ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալի հիման վրա, որը նշանակալի է ամբողջությամբ վերցրած իրական արժեքի չափման համար: Այդ նպատակի համար ելակետային տվյալի նշանակալիությունը գնահատվում է ամբողջությամբ վերցրած իրական արժեքի համար: Եթե իրական արժեքի չափման համար օգտագործվում են դիտարկվող ելակետային տվյալներ, որոնք պահանջում են նշանակալի ճշգրտումներ՝ հիմնված ոչ դիտարկելի տվյալների վրա, ապա այդ չափումը 3-րդ մակարդակի չափում է: Ամբողջությամբ վերցրած իրական արժեքի չափման համար կոնկրետ ելակետային տվյալի նշանակալիության գնահատումը պահանջում է դատողություններ՝ հաշվի առնելով տվյալ ակտիվին կամ պարտավորությանը բնորոշ գործոնները:

27Բ Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված իրական արժեքների չափումների գծով կազմակերպությունը պետք է ֆինանսական գործիքների յուրաքանչյուր դասի գծով բացահայտի՝

- (ա) իրական արժեքի հիերարխիայում այն մակարդակը, որին դասվում են իրական արժեքների չափումներն՝ ամբողջությամբ վերցրած, ընդ որում՝ իրական արժեքների չափումները պետք է առանձնացվեն 27Ա պարագրաֆում սահմանված մակարդակներին համապատասխան.
- (բ) իրական արժեքի հիերարխիայում 1-ին և 2-րդ մակարդակների միջև նշանակալի փոխանցումները և այդ փոխանցումների պատճառները: Յուրաքանչյուր մակարդակում ներառված և յուրաքանչյուր մակարդակից հանված փոխանցումները պետք է բացահայտվեն և բացատրվեն իրարից առանձին: Այս նպատակի համար նշանակալիությունը պետք է գնահատվի շահույթի կամ վնասի և ընդամենը ակտիվների կամ ընդամենը պարտավորությունների համեմատությամբ.
- (գ) իրական արժեքների հիերարխիայի 3-րդ մակարդակին դասված իրական արժեքների չափումների գծով սկզբնական և վերջնական մնացորդների միջև համաձայնեցումը՝ առանձին

բացահայտելով ժամանակաշրջանի ընթացքում այն փոփոխությունները, որոնք վերագրվում են ստորև նշվածներին՝

- (i) ժամանակաշրջանի գծով ընդամենը օգուտներ կամ կորուստներ, որոնք ճանաչվել են շահույթում կամ վնասում, ինչպես նաև այն բանի նկարագրությունը, թե որտեղ են դրանք ներկայացվել համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում կամ ֆինանսական արդյունքի մասին առանձին հաշվետվությունում (եթե ներկայացվում է)։
- (ii) այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված ընդամենը օգուտներ կամ կորուստներ։
- (iii) գնումներ, վաճառքներ, թողարկումներ և մարումներ (յուրաքանչյուր տեսակը բացահայտելով առանձին)։
- (iv) 3-րդ մակարդակում ներառված և այնտեղից հանված փոխանցումներ (օրինակ՝ շուկայական տվյալների դիտարկելիության փոփոխություններին վերագրվող փոխանցումները) և դրանց պատճառները: Նշանակալի փոխանցումների դեպքում 3-րդ մակարդակում ներառված փոխանցումները պետք է բացահայտվեն և բացատրվեն 3-րդ մակարդակից հանվածներից առանձին։

դ) վերը (գ)(i)-ում նշված շահույթում կամ վնասում ժամանակաշրջանի գծով ընդամենը օգուտների կամ կորուստների գումարը, որոնք վերագրելի են հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ առկա ակտիվներին և պարտավորություններին վերաբերող օգուտներին կամ կորուստներին, ինչպես նաև այն բանի նկարագրությունը, թե որտեղ են դրանք ներկայացվել համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում կամ ֆինանսական արդյունքի մասին առանձին հաշվետվությունում (եթե ներկայացվում է)։

ե) 3-րդ մակարդակին դասված իրական արժեքների չափումների գծով, եթե մեկ կամ ավելի ելակետային տվյալների փոփոխումը ողջամտորեն հնարավոր այլընտրանքային ենթադրությունների շրջանակում նշանակալորեն կփոփոխեր իրական արժեքը, ապա կազմակերպությունը պետք է նշի այդ փաստը և բացահայտի այդ փոփոխությունների ազդեցությունը: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի, թե ինչպես է հաշվարկվել ողջամտորեն հնարավոր այլընտրանքային ենթադրությունների շրջանակում փոփոխության ազդեցությունը: Այս նպատակի համար նշանակալիությունը պետք է գնահատվի շահույթի կամ վնասի և ընդամենը ակտիվների կամ ընդամենը պարտավորությունների համեմատությամբ, կամ, երբ իրական արժեքի փոփոխությունները ճանաչվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում, ընդամենը սեփական կապիտալի համեմատությամբ:

Կազմակերպությունը սույն պարագրաֆով պահանջվող բացահայտումները պետք է ներկայացնի աղյուսակային ձևաչափով, բացառությամբ երբ այլ ձևաչափն ավելի տեղին է:

28

Եթե ֆինանսական գործիքի համար շուկան ակտիվ չէ, կազմակերպությունը դրա իրական արժեքը որոշում է՝ օգտագործելով գնահատման հնարք (տե՛ս ՀՀՄՍ 39-ի ԿՈՒ71-ԿՈՒ79 պարագրաֆները): Այնուամենայնիվ, սկզբնական ճանաչման ժամանակ իրական արժեքի ամենալավ վկայությունը գործարքի գինն է (այսինքն, տրված կամ ստացված հատուցման իրական արժեքը), բացառությամբ, երբ բավարարված են ՀՀՄՍ 39-ի ԿՈՒ76 պարագրաֆում նկարագրված պայմանները: Այստեղից հետևում է, որ կարող է տարբերություն լինել սկզբնական ճանաչման ժամանակ իրական արժեքի և այն գումարի միջև, որը կորոշվեր այդ ամսաթվի դրությամբ գնահատման հնարքի օգտագործմամբ: Եթե կա այդպիսի տարբերություն, կազմակերպությունը պետք է, ըստ ֆինանսական գործիքների դասերի, բացահայտի.

(ա) հաշվապահական հաշվառման իր քաղաքականությունը շահույթ կամ վնասում այդ տարբերությունը ճանաչելու գծով՝ արտացոլելու համար այն գործոնների (ներառյալ ժամանակի) փոփոխությունը, որոնք շուկայի մասնակիցները հաշվի կառնեին գներ սահմանելիս (տե՛ս ՀՀՄՍ 39-ի ԿՈՒ76 պարագրաֆը), և

(բ) ընդհանուր տարբերությունը, որը դեռ պետք է ճանաչվի շահույթ կամ վնասում, ժամանակաշրջանի սկզբի և վերջի դրությամբ, և այդ տարբերության մնացորդի փոփոխությունների համաձայնեցումը:

29

Իրական արժեքի բացահայտումները չեն պահանջվում՝

(ա) երբ հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է իրական արժեքի խելամիտ մոտեցում, օրինակ, այնպիսի ֆինանսական գործիքների դեպքում, ինչպիսիք են կարճաժամկետ առևտրային դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը,

(բ) ակտիվ շուկայում գնանշում չունեցող բաժնային գործիքներում կամ այդպիսի բաժնային գործիքների հետ կապված ածանցյալ գործիքներում ներդրման համար, որը, ՀՀՄՍ 39-ին համապատասխան, իրական արժեքը արժանահավատորեն չափելու անհնարինության պատճառով, չափվում է ինքնարժեքով, կամ

- (գ) հայեցողական մասնակցության հատկանիշ պարունակող պայմանագրերի (ինչպես նկարագրված է ՖՀՄՄ 4-ում) համար, եթե այդ հատկանիշի իրական արժեքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել:
- 30 29(բ) և (գ) պարագրաֆներում նկարագրված դեպքերում կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այնպիսի տեղեկատվություն, որը օգնի ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին կատարել իրենց սեփական դատողությունները այդ ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքի և իրական արժեքի միջև հնարավոր տարբերությունների չափի վերաբերյալ, ներառյալ.
- (ա) այն փաստը, որ այդ գործիքների իրական արժեքի մասին տեղեկատվություն չի բացահայտվել, բանի որ իրական արժեքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել,
  - (բ) ֆինանսական գործիքների նկարագրությունը, դրանց հաշվեկշռային արժեքը, և այն բանի բացատրությունը, թե ինչու իրական արժեքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել,
  - (գ) տեղեկատվություն գործիքների շուկայի վերաբերյալ
  - (դ) տեղեկատվություն այն մասին, թե արդյոք կազմակերպությունը մտադիր է օտարել ֆինանսական գործիքները և ինչպես,
  - (ե) եթե ֆինանսական գործիքները, որոնց իրական արժեքը նախկինում հնարավոր չէր արժանահավատորեն չափել, ապաճաչվել են, ապա այդ փաստը, դրանց հաշվեկշռային արժեքը ապաճանաչման պահին, ինչպես նաև ճանաչված օգուտի կամ կորստի գումարը:

Ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի բնույթն ու չափը

- 31 **Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի տեղեկատվություն, որը հնարավորություն է տալիս ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին գնահատել ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի բնույթն ու չափը, որոնց ենթակա է կազմակերպությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:**
- 32 Պարագրաֆներ 33-42-ով պահանջվող բացահայտումները կենտրոնացած են ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի վրա, ինչպես նաև այն բանի վրա, թե ինչպես են այդ ռիսկերը կառավարվում: Սովորաբար այդ ռիսկերը ներառում են պարտքային ռիսկը, *իրացվելիության ռիսկը* և շուկայական ռիսկը, սակայն չեն սահմանափակվում դրանցով:

Որակական բացահայտումներ

- 33 Ֆինանսական գործիքներից առաջացող յուրաքանչյուր տեսակի ռիսկի համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
- (ա) ռիսկին ենթարկվածությունը և այն, թե ինչպես է դա առաջանում,
  - (բ) ռիսկի կառավարման իր նպատակները, քաղաքականությունը և ընթացակարգերը, ինչպես նաև ռիսկի չափման համար օգտագործվող մեթոդները, և
  - (գ) (ա) կամ (բ) կետերում նշվածների փոփոխությունները նախորդ ժամանակաշրջանի համեմատ:

Քանակական բացահայտումներ

- 34 Ֆինանսական գործիքներից առաջացող յուրաքանչյուր տեսակի ռիսկի համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
- (ա) քանակական ամփոփ տվյալներ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում այդ ռիսկին իր ենթարկվածության վերաբերյալ: Այս բացահայտումը պետք է հիմնված լինի այն ներքին տեղեկատվության վրա, որը տրամադրվում է կազմակերպության առանցքային կառավարչական անձնակազմին (ինչպես սահմանված է «Կապակցված կողմերի բացահայտում» ՀՀՄՄ 24-ում), օրինակ կազմակերպության տնօրենների խորհրդին կամ գլխավոր գործադիր տնօրենին ,
  - (բ) 36-42-րդ պարագրաֆներով պահանջվող բացահայտումներ, այն չափով, որքանով դրանք չեն բացայտվել (ա) կետում, բացառությամբ, երբ ռիսկն էական չէ (էականությունը քննարկվում է ՀՀՄՄ 1-ի 29-31 պարագրաֆներում).
  - (գ) ռիսկի կենտրոնացումները, եթե դրանք ակնհայտ չեն (ա) և (բ) կետերից:
- 35 Եթե հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ բացահայտված քանակական տվյալները չեն ներկայացնում ժամանակաշրջանի ընթացքում կազմակերպության ռիսկին ենթարկվածությունը,

կազմակերպությունը պետք է տրամադրի լրացուցիչ տեղեկատվություն՝ ներկայացնելու համար այդ ենթարկվածությունը:

Պարտքային ռիսկ

36 Կազմակերպությունը պետք է ըստ ֆինանսական գործիքների դասերի բացահայտի.

- (ա) հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ իր պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը լավագույնս ներկայացնող գումարը՝ առանց հաշվի առնելու պահվող գրավը կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցները (օրինակ, հաշվանցման համաձայնագրեր, որոնք չեն բավարարում հաշվանցման չափանիշներին ըստ ՀՀՄՍ 32-ի),
- (բ) (ա) կետում բացահայտված գումարի գծով՝ որպես ապահովություն պահվող գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների նկարագրությունը,
- (գ) տեղեկատվություն այն ֆինանսական ակտիվների՝ պարտքային ռիսկի առումով որակի մասին, որոնք ոչ *ժամկետանց* են, ոչ էլ արժեզրկված, և
- (դ) այն ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը, որոնց պայմանները վերանայվել են, և որոնք այլապես ժամկետանց կամ արժեզրկված կլինեին:

ժամկետանց կամ արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

37 Կազմակերպությունը պետք է ըստ ֆինանսական ակտիվների դասերի բացահայտի.

- (ա) այն ֆինանսական ակտիվների ժամկետների (կյանքի տևողության) վերլուծությունը, որոնք հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ ժամկետանց են, բայց արժեզրկված չեն,
- (բ) այն ֆինանսական ակտիվների վերլուծությունը, որոնք անհատապես որոշվել են որպես արժեզրկված հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ, ներառյալ այն գործոնները, որոնք հաշվի են առնվել կազմակերպության կողմից, երբ որոշվել է, որ դրանք արժեզրկված են, և
- (գ) (ա) և (բ) կետերում բացահայտված գումարների գծով, որպես ապահովություն պահվող գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների նկարագրությունը և, եթե դա հնարավոր է, նրանց իրական արժեքի գնահատականը:

Ստացված գրավը և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցները

38 Եթե կազմակերպությունը, իր կողմից որպես ապահովություն պահվող գրավի նկատմամբ սեփականություն ձեռք բերելով կամ պարտքի բարելավման առկա այլ միջոցներից (օր.՝ երաշխիքից) օգտվելով, ժամանակաշրջանի ընթացքում ձեռք է բերում ֆինանսական կամ ոչ ֆինանսական ակտիվներ, և այդ ակտիվները բավարարում են այլ ստանդարտներով սահմանված ճանաչման չափանիշներին, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.

- (ա) ձեռք բերած ակտիվների բնույթը և հաշվեկշռային արժեքը, և
- (բ) եթե ակտիվները հեշտորեն փոխարկելի չեն դրամական միջոցների, այդպիսի ակտիվների օտարման կամ իր գործունեությունում օգտագործման քաղաքականությունը:

Իրացվելիության ռիսկ

39 Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

- (ա) ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների (ներառյալ թողարկված ֆինանսական երաշխիքի պայմանագրերի) մարման ժամկետների վերլուծություն, որը ցույց է տալիս պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները.
- (բ) ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն: Մարման ժամկետների վերլուծությունը պետք է ներառի այն ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային մարման մնացյալ ժամկետները, որոնց համար պայմանագրային մարման ժամկետներն էական են՝ դրամական հոսքերի ժամկետները հասկանալու համար (տե՛ս պարագրաֆ Բ11Բ).
- (գ) այն բանի նկարագրությունը, թե ինչպես է նա կառավարում (ա) (բ) կետում նշվածներին ներհատուկ իրացվելիության ռիսկը:

Շուկայական ռիսկ

Զգայնության վերլուծություն

- 40 Եթե կազմակերպությունը չի համապատասխանում պարագրաֆ 41-ում նկարագրվածին, ապա այն պետք է բացահայտի.
- (ա) զգայնության վերլուծություն շուկայական ռիսկի, որին կազմակերպությունը ենթարկված է ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ, յուրաքանչյուր տեսակի գծով՝ ցույց տալով, թե շահույթ կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա ինչպես կազդեին ռիսկային փոփոխականի՝ այդ ամսաթվի դրությամբ ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունները.
  - (բ) զգայնության վերլուծությունը պատրաստելիս օգտագործված մեթոդները և ենթադրությունները, և
  - (գ) նախորդ ժամանակաշրջանի համեմատ օգտագործված մեթոդների և ենթադրությունների փոփոխությունները և այդ փոփոխությունների պատճառները:
- 41 Եթե կազմակերպությունը կատարում է զգայնության այնպիսի վերլուծություն, ինչպիսին է, օրինակ, ռիսկին ենթակա արժեքը, որն արտացոլում է ռիսկային փոփոխականների (օրինակ՝ տոկոսադրույքների և արտարժույթի փոխարժեքների) փոխկապակցվածությունը, և այն օգտագործում է ֆինանսական ռիսկերը կառավարելու նպատակով, ապա կազմակերպությունը կարող է օգտագործել զգայնության այդ վերլուծությունը պարագրաֆ 40-ում նշված վերլուծության փոխարեն: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի նաև.
- (ա) այդպիսի զգայնության վերլուծություն պատրաստելիս օգտագործված մեթոդի և տրամադրված տվյալների հիմքում ընկած հիմնական պարամետրերի ու ենթադրությունների բացատրությունը, և
  - (բ) օգտագործված մեթոդի նպատակի և այն սահմանափակումների բացատրությունը, որոնք կարող են արդյունքում հանգեցնել այնպիսի տեղեկատվության, որն ամբողջովին չի արտացոլում համապատասխան ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը:

Շուկայական ռիսկի վերաբերյալ այլ բացահայտումներ

- 42 Եթե 40 կամ 41 պարագրաֆին համապատասխան բացահայտված զգայնության վերլուծությունը չի ներկայացնում ֆինանսական գործիքին ներհատուկ ռիսկը (օրինակ, այն պատճառով, որ տարեվերջի դրությամբ ռիսկին ենթարկվածությունը չի արտացոլում տարվա ընթացքում ռիսկին ենթարկվածությունը), ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այդ փաստը, ինչպես նաև պատճառները, որոնց հիման վրա նա ենթադրում է, որ զգայնության վերլուծությունը չի ներկայացնում ռիսկերը:

Ուժի մեջ մտնելը և անցումային դրույթները

- 43 Կազմակերպությունը սույն ստանդարտը պետք է կիրառի 2007 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Վաղաժամ կիրառումը խրախուսելի է: Եթե կազմակերպությունը սույն ստանդարտը կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա նա պետք է բացահայտի այդ փաստը:
- 44 Եթե կազմակերպությունը սույն ՖՀՄ-ն կիրառում է նախքան 2006 թվականի հունվարի 1-ը սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, ապա նա կարող է չներկայացնել համադրելի տեղեկատվություն 31-42 պարագրաֆներով պահանջվող՝ ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի բնույթի և չափի վերաբերյալ բացահայտումների գծով:
- 44Ա ՀՀՄՍ 1-ը (2007-ին վերանայված) փոփոխել է ՖՀՄ-ներում օգտագործվող տերմինները: Բացի այդ, այն փոփոխել է 20, 21, 23(գ) և (դ), 27(գ) պարագրաֆները և չավելված Բ-ի պարագրաֆ Բ5-ը: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունները պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը ՀՀՄՍ 1-ը (2007-ին վերանայված) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա այդ փոփոխությունները պետք է կիրառվեն այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 44Բ ՖՀՄՍ 3-ը (2008-ին վերանայված) հանել է 3(գ) պարագրաֆը: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունը պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը ՖՀՄՍ 3-ը (2008-ին վերանայված) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այդ փոփոխությունը նույնպես պետք է կիրառվի այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 44Գ Կազմակերպությունը պարագրաֆ 3-ի փոփոխությունը պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը 2008

թվականի փետրվարին հրապարակված «Վերադարձների ֆինանսական գործիքներ և լուծարման ժամանակ առաջացող պարտականություններ»-ը (Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 32-ում և ՀՀՄՍ 1-ում) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա պարագրաֆ 3-ի փոփոխությունը պետք է կիրառվի այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:

- 44Գ. 3(ա) պարագրաֆը փոփոխվել է 2008 թվականի մայիսին հրապարակված «ՖՀՄՍ-ների բարելավումներ» փաստաթղթով: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունը պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Վաղաժամ կիրառությունը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը փոփոխությունը կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, նա պետք է բացահայտի այդ փաստը և այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար կիրառի ՀՀՄՍ 28-ի 1-ին պարագրաֆի, ՀՀՄՍ 31-ի 1-ին պարագրաֆի և ՀՀՄՍ 32-ի 4-րդ պարագրաֆի՝ 2008 թվականի մայիսին հրապարակված փոփոխությունները: Թույլատրվում է այդ փոփոխությունները կիրառել առաջընթաց:
- 44Ե. 2008 թվականի հոկտեմբերին հրապարակված «Ֆինանսական ակտիվների վերադասակարգում» (Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 39-ում և ՖՀՄՍ 7-ում) փաստաթուղթը փոփոխել է պարագրաֆ 12-ը և ավելացրել է պարագրաֆ 12Ա-ն: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունները պետք է կիրառի 2008 թվականի հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո:
- 44Զ. 2008 թվականի նոյեմբերին հրապարակված «Ֆինանսական ակտիվների վերադասակարգում. ուժի մեջ մտնելը և անցումային դրույթներ»-ը (Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 39-ում և ՖՀՄՍ 7-ում) փոփոխել է պարագրաֆ 44Ե-ն: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունը պետք է կիրառի 2008 թվականի հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո:
- 44Է. 2009 թվականի մարտին հրատարակված «Ֆինանսական գործիքների մասին բացահայտումների բարելավում» (Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 7-ում) փաստաթուղթը փոփոխել է 27-րդ, 39-րդ և Բ11 պարագրաֆները և ավելացրել է 27Ա, 27Բ, Բ10Ա և Բ11Ա–Բ11Զ պարագրաֆները: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունները պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Կիրառության առաջին տարում կազմակերպությունը պարտավոր չէ տրամադրել համադրելի տեղեկատվություն այդ փոփոխություններով պահանջվող բացահայտումների գծով: Վաղաժամ կիրառությունը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը փոփոխությունները կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, նա պետք է բացահայտի այդ փաստը:

ՀՀՄՍ 30 -ի գործողության դադարեցումը

45 Սույն ՖՀՄՍ-ն փոխարինում է «Բացահայտումներ բանկերի և նմանատիպ ֆինանսական հաստատությունների ֆինանսական հաշվետվություններում» ՀՀՄՍ 30-ին:

Հավելված Ա

Սահմանումներ

Սույն հավելվածը այս ՖՀՄՍ-ի անբաժան մասն է:

- պարտքային ռիսկ** Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի մի կողմը իր պարտականությունների չկատարմամբ մյուս կողմի համար կառաջացնի ֆինանսական կորուստ:
- արժուքային ռիսկ** Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխությունների հետևանքով:
- տոկոսադրույքային ռիսկ** Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն՝ շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխությունների հետևանքով:
- իրացվելիության ռիսկ** Այն բանի ռիսկը, որ կազմակերպությունը դժվարություններ կունենա այն ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են՝ դրամական միջոց կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով:

Վարկային պարտավորություններ

Վարկային պարտավորություններ ֆինանսական պարտավորություններ են, որոնք չեն հանդիսանում կարճաժամկետ առևտրական կրեդիտորական պարբեր՝ վճարման սովորական ժամկետներով:

շուկայական ռիսկ

Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն շուկայական գների փոփոխությունների հետևանքով: Շուկայական ռիսկը ներառում է երեք տեսակի ռիսկ՝ **արժույթային ռիսկ**, **տոկոսադրույքային ռիսկ** և **ալ գնային ռիսկ**:

ալ գնային ռիսկ

Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն շուկայական գների փոփոխությունների (բացի **տոկոսադրույքային ռիսկից** և **արժույթային ռիսկից** առաջացողներից) արդյունքում, անկախ այն բանից, թե այդ փոփոխությունները պայմանավորված են առանձին ֆինանսական գործիքին կամ դրա թողարկողին հատուկ գործոններով, թե շուկայում շրջանառվող բոլոր նմանատիպ ֆինանսական գործիքների վրա ազդող գործոններով:

Ժամկետանց

Ֆինանսական ակտիվը ժամկետանց է, երբ կոնտրագենտը պայմանագրով սահմանված ժամկետում չի կատարել վճարումը:

Հետևյալ տերմինները սահմանված են ՀՀՄՄ 32-ի 11-րդ կամ ՀՀՄՄ 39-ի 9-րդ պարագրաֆում և սույն ՖՀՄՄ-ում օգտագործվում են ՀՀՄՄ 32-ում և ՀՀՄՄ 39-ում որոշակիացված իմաստներով.

- ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք
- վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ
- ապաճանաչում
- ածանցյալ գործիք (կամ ածանցյալ)
- արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդ
- բաժնային գործիք
- իրական արժեք
- ֆինանսական ակտիվ
- «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով» չափվող ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն
- առևտրական նպատակով պահվող ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն
- ֆինանսական երաշխիքի պայմանագիր
- ֆինանսական գործիք
- ֆինանսական պարտավորություն
- կանխատեսված գործարք
- հեջավորման գործիք
- մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ
- փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր
- ստանդարտ ընթացակարգով գնում կամ վաճառք

Չավելված Բ

Կիրառման ուղեցույց

Սույն հավելվածը այս ՖՀՄՄ-ի անբաժան մասն է:

Ֆինանսական գործիքների դասեր և բացահայտումների խորության աստիճանը (պարագրաֆ 6)

- Բ1 Պարագրաֆ 6-ը պահանջում է, որ կազմակերպությունը ֆինանսական գործիքները խմբավորի ըստ այնպիսի դասերի, որոնք համապատասխանում են բացահայտվող տեղեկատվության բնույթին և որոնք հաշվի են առնում այդ ֆինանսական գործիքների բնութագրերը: Պարագրաֆ 6-ում նկարագրված դասերը որոշվում են կազմակերպության կողմից և, հետևաբար, տարբերվում են ֆինանսական գործիքների կատեգորիաներից, որոնք նշված են ՀՀՄՍ 39-ում (որոնք սահմանում են, թե ինչպես են չափվում ֆինանսական գործիքները, և որտեղ են ճանաչվում իրական արժեքի փոփոխությունները):
- Բ2 Ֆինանսական գործիքների դասերը որոշելիս՝ կազմակերպությունը պետք է առնվազն՝
- (ա) ամորտիզացվող արժեքով չափվող գործիքները գատի իրական արժեքով չափվողներից,
  - (բ) որպես առանձին դաս կամ դասեր դիտարկի այն ֆինանսական գործիքները, որոնք դուրս են սույն ՖՀՄՍ-ի գործողության ոլորտից:
- Բ3 Կազմակերպությունը, ելնելով իր սեփական հանգամանքներից, որոշում է, թե ինչ աստիճանի մանրամասներ այն պետք է ներկայացնի սույն ՖՀՄՍ-ի պահանջները բավարարելու համար, որքան ուշադրություն պետք է դարձնի այդ պահանջների տարբեր ասպեկտների վրա, և ինչպես է այն ընդհանրացնելու տեղեկատվությունը՝ ամբողջական պատկերը ցույց տալու համար, ընդ որում, առանց միավորելու տարբեր բնութագրեր ունեցող տեղեկատվությունը: Անհրաժեշտ է հավասարակշռություն գտնել երկու ծայրահեղությունների միջև՝ մի կողմից՝ ֆինանսական հաշվետվությունները ավելորդ մանրամասներով ծանրաբեռնելու, որոնք կարող են օգտակար չլինել ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին, և մյուս կողմից՝ չափազանց ընդհանրացման հետևանքով կարևոր տեղեկատվությունը չներկայացնելու կամ անհստակ ներկայացնելու: Օրինակ, կազմակերպությունը չպետք է ստվերի կարևոր տեղեկատվությունը՝ ներառելով այն մեծ քանակությամբ ոչ կարևոր մանրամասների մեջ: Նմանապես, կազմակերպությունը չպետք է բացահայտի այնչափ ընդհանրացված տեղեկատվություն, որը թույլ չի տալիս զանազանել առանձին գործարքների կամ դրանց հետ կապված ռիսկերի միջև էական տարբերությունները:

Ֆինանսական գործիքների նշանակությունը ֆինանսական վիճակի և գործունեության արդյունքների համար

«Իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական պարտավորություններ (պարագրաֆներ 10 և 11)

- Բ4 Եթե կազմակերպությունը ֆինանսական պարտավորությունը նախորոշում է որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող», ապա 10(ա) պարագրաֆը պահանջում է, որ այն բացահայտի ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի փոփոխության գումարը, որը վերագրելի է պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխությանը: Պարագրաֆ 10(ա)(i)-ն թույլատրում է, որ այդ գումարը որոշվի որպես պարտավորության իրական արժեքի փոփոխության գումար, որը վերագրելի չէ շուկայական պայմանների փոփոխությանը, որոնք առաջացնում են շուկայական ռիսկ: Եթե պարտավորությանը առնչվող շուկայական պայմանների փոփոխությունները միայն դիտարկված (եյակետային) տոկոսադրույքի փոփոխություններն են, ապա այդ գումարը կարող է գնահատվել հետևյալ կերպ.
- (ա) Նախ՝ կազմակերպությունը հաշվարկում է պարտավորության ներքին հատույցադրույքը ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ՝ օգտագործելով պարտավորության դիտարկված շուկայական գինը և պարտավորության պայմանագրային դրամական հոսքերը ժամանակաշրջանի սկզբում: Կազմակերպությունը այդ հատույցադրույքից հանում է ժամանակաշրջանի սկզբին դիտարկված (եյակետային) տոկոսադրույքը՝ ստանալու համար ներքին հատույցադրույքի՝ գործիքին հատուկ բաղադրիչը:
  - (բ) Այնուհետև՝ կազմակերպությունը հաշվարկում է պարտավորության հետ կապված դրամական հոսքերի ներկա արժեքը՝ օգտագործելով պարտավորության պայմանագրային դրամական հոսքերը ժամանակաշրջանի վերջում և զեղչման դրույք, որը հավասար է (i) ժամանակաշրջանի վերջին դիտարկված (եյակետային) տոկոսադրույքի և, (ii) ներքին հատույցադրույքի՝ գործիքին հատուկ բաղադրիչի (ա) կետին համապատասխան որոշված) հանրագումարին:
  - (գ) Ժամանակաշրջանի վերջում պարտավորության դիտարկված շուկայական գնի և (բ) կետում նշվածին համապատասխան հաշվարկված գումարի տարբերությունը ներկայացնում է իրական արժեքի փոփոխությունը, որը վերագրելի չէ դիտարկված (եյակետային) տոկոսադրույքների փոփոխությանը: Այդ գումարը պետք է բացահայտվի:

Այս օրինակում ենթադրվում է, որ իրական արժեքի փոփոխությունները, որոնք առաջանում են ոչ թե գործիքի պարաքային ռիսկի փոփոխություններից կամ տոկոսադրույքի փոփոխություններից, այլ՝ ուրիշ գործոններից, նշանակալի չեն: Եթե օրինակում բերված գործիքը պարունակում է ներկառուցված անանցյալ գործիք, ապա, պարագրաֆ 10(ա)-ին համապատասխան բացահայտվելիք գումարը որոշելիս, ներկառուցված անանցյալ գործիքի իրական արժեքի փոփոխությունը չի ներառվում:

Այլ բացահայտումներ. հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն (պարագրաֆ 21)

Բ5

Պարագրաֆ 21-ը պահանջում է բացահայտել ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման համար օգտագործված չափման հիմունքը (կամ հիմունքները) և հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության այլ տարրերը, որոնք տեղին են ֆինանսական հաշվետվությունները հասկանալու համար: Ֆինանսական գործիքների համար այդպիսի բացահայտումները կարող են ներառել.

- (ա) որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» նախորոշված ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների համար.
  - (i) ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների բնույթը, որոնք նախորոշվել են որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող»,
  - (ii) այդ ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները որպես այդպիսին սկզբնական ճանաչման ժամանակ նախորոշելու չափանիշներ,
  - (iii) այն, թե ինչպես է կազմակերպությունը բավարարել ՀՀՄՍ 39-ի 9, 11Ա կամ 12 պարագրաֆների պայմանները այդպիսի նախորոշման վերաբերյալ: Այն գործիքների համար, որոնք նախորոշվել են ՀՀՄՍ 39-ում պարունակվող «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սահմանման (բ)(i) պարագրաֆին համապատասխան, այդ բացահայտումը ներառում է այն հանգամանքների նկարագրությունը, որոնք այլապես (այսինքն՝ ակտիվները և պարտավորությունները այլ հիմունքով չափելիս կամ ճանաչելիս) կհանգեցնեին չափման կամ ճանաչման անհետևողականությունների: Այն գործիքների համար, որոնք նախորոշվել են ըստ ՀՀՄՍ 39-ում պարունակվող «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սահմանման (բ)(ii) պարագրաֆին համապատասխան, այդ բացահայտումը ներառում է այն բանի նկարագրությունը, թե որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով» նախորոշումը ինչպես է հետևողականորեն համապատասխանում կազմակերպության փաստաթղթավորած ռիսկի կառավարման կամ ներդրումային ռազմավարությանը:
- (բ) ֆինանսական ակտիվները որպես վաճառքի համար մատչելի նախորոշելու չափանիշները.
- (գ) այն, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվների ստանդարտ ընթացակարգով գնումները կամ վաճառքները հաշվառվում են առևտրի օրվա դրությամբ, թե վերջնահաշվարկի օրվա դրությամբ (տես ՀՀՄՍ 39-ի պարագրաֆ 38-ը):
- (դ) եթե պարաքային կորուստների արդյունքում արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի նվազեցման համար օգտագործվում է պահուստի հաշիվ, ապա՝
  - (i) այն չափանիշները, որոնցով որոշվում է, թե երբ է արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում ուղղակիորեն (կամ, դուրս գրված գումարների հետադարձման դեպքում, ավելացվում ուղղակիորեն), և երբ է օգտագործվում պահուստի հաշիվ, և
  - (ii) այն չափանիշները, ըստ որոնց պահուստի հաշվին դեբետագրված գումարների հաշվին (դիմաց) դուրս է գրվում արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների արժեքը (տես պարագրաֆ 16):
- (ե) այն, թե ինչպես են որոշվում ֆինանսական գործիքի յուրաքանչյուր կատեգորիայի գծով գուտ օգուտները կամ գուտ կորուստները (տես պարագրաֆ 20(ա)), օրինակ, արդյոք «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» հողվածի գծով գուտ օգուտները կամ գուտ կորուստները ներառում են տոկոսային կամ շահաբաժնային եկամուտ.
- (զ) այն չափանիշները, որոնք օգտագործում է կազմակերպությունը՝ որոշելու համար արժեզրկումից կորստի առաջացման օբյեկտիվ վկայության առկայությունը (տես պարագրաֆ 20(ե)).
- (է) երբ վերանայվել են այն ֆինանսական ակտիվների պայմանները, որոնք հակառակ դեպքում ժամկետանց կամ արժեզրկված կլինեին, ապա այն հաշվապահական քաղաքականությանը, որը վերաբերում է վերանայված պայմանների առարկա հանդիսացող ֆինանսական ակտիվներին (տես պարագրաֆ 36(դ)):

ՀՀՄՍ 1-ի պարագրաֆ 122-ը (2007թ-ին վերանայված) պահանջում է, որ կազմակերպությունը հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի դրույթների ամփոփման մեջ կամ այլ ծանոթագրություններում բացահայտի նաև այն դատողությունները, բացի նրանցից, որ ենթադրում են գնահատումներ, որոնք կատարել է ղեկավարությունը կազմակերպության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառելիս, և որոնք ունեն ամենամեծ ազդեցությունը ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա:

Ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի բնույթը և չափը (պարագրաֆներ 31–42)

Բ6 Պարագրաֆներ 31-42-ով պահանջվող բացահայտումները կա՛մ պետք է ներկայացվեն ֆինանսական հաշվետվություններում, կա՛մ ֆինանսական հաշվետվություններում հղում կատարելով, ներառվեն այլ հաշվետվությունների մեջ, ինչպիսիք են, օրինակ, ղեկավարության մեկնաբանությունները կամ ռիսկի մասին հաշվետվությունը, որոնք մատչելի են օգտագործողներին նույն պայմաններով և նույն ժամանակ, ինչ որ ֆինանսական հաշվետվությունները: Առանց այդպիսի փոխհղումների միջոցով ներառված տեղեկատվության, ֆինանսական հաշվետվությունները թերի են:

Քանակական բացահայտումներ (պարագրաֆ 34)

Բ7 34(ա) պարագրաֆը պահանջում է ամփոփ քանակական տվյալների բացահայտում կազմակերպության ռիսկին ենթարկվածության մասին՝ հիմնված ներքին տեղեկատվության վրա, որը տրամադրվում է առանցքային կառավարչական անձնակազմին: Երբ կազմակերպությունը ռիսկին ենթարկվածությունը կառավարելու համար օգտագործում է մի քանի մեթոդ, կազմակերպությունը պետք է տեղեկատվությունը բացահայտի՝ օգտագործելով այն մեթոդը կամ մեթոդները, որոնք ապահովում են ամենատեղին և ամենաարժանահավատ տեղեկատվություն: Տեղին լինելը և արժանահավատությունը քննարկվում են «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ» ՀՀՄՍ 8-ում:

Բ8 34(գ) պարագրաֆը պահանջում է բացահայտումներ ռիսկի համակենտրոնացման մասին: Ռիսկի համակենտրոնացումը առաջանում է ֆինանսական գործիքներից, որոնք ունեն համանման բնութագրեր և տնտեսական և այլ պայմանները համանման կերպով են ազդում նրանց վրա: Ռիսկի համակենտրոնացման փաստի որոշումը պահանջում է դատողություն՝ հաշվի առնելով կազմակերպության հանգամանքները: Ռիսկի համակենտրոնացման բացահայտումը պետք է ներառի.

- (ա) այն բանի նկարագրությունը, թե ինչպես է ղեկավարությունը որոշում համակենտրոնացումը,
- (բ) այն ընդհանուր բնութագրերի նկարագրությունը, որոնք որոշում են յուրաքանչյուր համակենտրոնացումը(օրինակ, կոնտրագենտը, աշխարհագրական տարածքը, փոխարժեքը կամ շուկան), և
- (գ) ռիսկին ենթարկվածության գումարը՝ կապված տվյալ բնութագիրը կիսող բոլոր ֆինանսական գործիքների հետ:

Պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը (պարագրաֆ 36(ա))

Բ9 Պարագրաֆ 36(ա)-ն պահանջում է բացահայտել այն գումարը, որը լավագույնս ներկայացնում է պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը: Ֆինանսական ակտիվի համար դա, սովորաբար, համախառն հաշվեկշռային արժեքն է, հանած.

- (ա) ՀՀՄՍ 32-ին համապատասխան հաշվանցված ցանկացած գումար , և,
- (բ) ՀՀՄՍ 39-ին համապատասխան ճանաչված ցանկացած արժեզրկումից կորուստ:

Բ10 Գործունեության այն ձևերը, որոնցից առաջանում է պարտքային ռիսկը, և դրա հետ կապված պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը, ներառում են մասնավորապես հետևյալները.

- (ա) հաճախորդներին փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի տրամադրումը և այլ կազմակերպություններում ավանդների ներդրումը: Այս դեպքերում պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը համապատասխան ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքն է.
- (բ) ածանցյալ գործիքների կնքումը, օրինակ, արտարժույթի փոխանակման պայմանագրեր, տոկոսադրույքային սվոպեր և վարկային ածանցյալ գործիքներ: Եթե արդյունքում առաջացած ակտիվը չափվում է իրական արժեքով, ապա պարտքային ռիսկին առավելագույն

ենթարկվածությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում հավասար կլինի հաշվեկշռային արժեքին.

- (գ) Ֆինանսական երաշխիքների տրամադրում: Այս դեպքում պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը առավելագույն գումարն է, որ կազմակերպությունը ստիպված կլինի վճարել, եթե պահանջվի կատարել երաշխիքը, որը կարող է շատ ավելի մեծ լինել, քան որպես պարտավորություն ճանաչված գումարը:
- (դ) վարկ տալու պարտավորվածության ստանձնում, որը անհետկանչելի է պայմանագրի ժամկետի ընթացքում, կամ հետկանչելի է միայն էական անբարենպաստ փոփոխության դեպքում: Եթե թողարկողը չի կարող մարել վարկ տալու պարտավորվածությունը գուտ հիմունքով դրամական միջոցով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, ապա պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը պարտավորվածության ամբողջ գումարն է: Պատճառը այն է, որ անորոշ է, թե արդյոք որևէ չստացված մասի գումարը կարող է պահանջվել ապագայում: Այս գումարը կարող է շատ ավելի մեծ լինել, քան որպես պարտավորություն ճանաչված գումարը:

Իրացվելիության ռիսկի քանակական բացահայտումներ (պարագրաֆներ 34(ա) և 39(ա) և (բ))

Բ10Ա 34(ա) պարագրաֆին համապատասխան՝ կազմակերպությունը բացահայտում է ամփոփ քանակական տվյալներ իրացվելիության ռիսկին իր ենթարկվածության մասին՝ առանցքային կառավարչական անձնակազմին տրամադրվող ներքին տեղեկատվության հիման վրա: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի, թե ինչպես են այդ տվյալները որոշվել: Եթե այդ տվյալներում ներառված դրամական միջոցի (կամ այլ ֆինանսական ակտիվի) արտահոսքերը կարող են՝

- (ա) կա՛մ տեղի ունենալ տվյալներում նշվածից նշանակալիորեն ավելի վաղ.
- (բ) կա՛մ լինել տվյալներում նշվածներից նշանակալիորեն տարբեր գումարներով (օրինակ՝ այն ածանցյալի գծով, որը տվյալներում ներառված է գուտ մարման հիմունքով, սակայն որի գծով կոնտրագենտն իրավունք ունի պահանջելու համախառն հիմունքով մարում),

ապա կազմակերպությունը պետք է նշի այդ փաստը և տրամադրի քանակական տեղեկատվություն, որն իր ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին հնարավորություն կտա գնահատելու ռիսկի չափը, բացառությամբ երբ այդ տեղեկատվությունը ներառված է 39(ա) կամ (բ) պարագրաֆով պահանջվող պայմանագրային մարման ժամկետների վերլուծությունում:

Բ11 39(ա) և (բ) պարագրաֆով պահանջվող մարման ժամկետների վերլուծությունը պատրաստելիս կազմակերպությունն օգտագործում է իր դատողությունը՝ որոշելու համար համապատասխան ժամանակային միջակայքերի թիվը: Օրինակ՝ կազմակերպությունը կարող է որոշել, որ տեղին են հետևյալ ժամանակային միջակայքերը՝

- (ա) ոչ ավել, քան մեկ ամիս.
- (բ) ավելին, քան մեկ ամիսը, բայց ոչ ավել, քան երեք ամիս.
- (գ) ավելին, քան երեք ամիս, բայց ոչ ավել, քան մեկ տարի
- (դ) ավելին, քան մեկ տարի, բայց ոչ ավել, քան հինգ տարի:

Բ11Ա 39(ա) և (բ) պարագրաֆի պահանջը կատարելիս կազմակերպությունը չպետք է ներկառուցված ածանցյալը առանձնացնի հիբրիդային (կոմբինացված) ֆինանսական գործիքից: Այդպիսի գործիքի համար կազմակերպությունը պետք է կիրառի 39(ա) պարագրաֆը:

Բ11Բ 39(բ) պարագրաֆը պահանջում է, որ կազմակերպությունը ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների գծով բացահայտի մարման ժամկետների քանակական վերլուծություն, որը ցույց է տալիս պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները, եթե պայմանագրային մարման ժամկետներն էական են՝ դրամական հոսքերի ժամկետները հասկանալու համար: Օրինակ՝ այդպես կարող է լինել՝

- (ա) հինգ տարի մարման ժամկետով տոկոսադրույքային սվոպի դեպքում՝ փոփոխական դրույքով ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության դրամական հոսքերի հեջում.
- (բ) վարկ տալու բոլոր պարտավորվածությունների դեպքում:

Բ11Գ 39(ա) և (բ) պարագրաֆները պահանջում են, որ կազմակերպությունը բացահայտի ֆինանսական պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն, որը ցույց է տալիս որոշ ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները: Այդ բացահայտումը կատարելիս՝

- (ա) երբ կոնտրագենտը կարող է ընտրել, թե երբ է գումարը վճարվելու, պարտավորությունը վերագրվում է այն ամենավաղ ժամանակաշրջանին, որի ընթացքում կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վճարել: Օրինակ՝ ֆինանսական պարտավորությունները, որոնք

կազմակերպությունից կարող է պահանջվել մարել ըստ պահանջի (օրինակ՝ ցպահանջ ավանդները), ներառվում են ամենավաղ ժամանակային միջակայքի մեջ.

- (բ) երբ կազմակերպությունը պարտավորվել է գումարները հասանելի դարձնել տարածակետ վճարումներով, յուրաքանչյուր վճարում ներառվում է այն ամենավաղ ժամանակային միջակայքում, որում կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վճարումը: Օրինակ՝ չօգտագործված վարկային գիծը (վարկ տալու պարտավորվածությունը) ներառվում է այն ժամանակային միջակայքում, որը պարունակում է այն ամենավաղ ամսաթիվը, երբ այն կարող է օգտագործվել.
- (գ) թողարկված ֆինանսական երաշխիքի պայմանագրերի գծով երաշխիքի առավելագույն գումարը վերագրվում է այն ամենավաղ ժամանակաշրջանին, որում կարող է պահանջվել երաշխիքի կատարումը:

Բ11Գ 39(ա) և (բ) պարագրաֆով պահանջվող մարման ժամկետների վերլուծությունում բացահայտվող պայմանագրային գումարները իրենցից ներկայացնում են պայմանագրային չգեղչված դրամական հոսքերը, օրինակ՝

- (ա) ֆինանսական վարձակալության գծով համախառն պարտականությունները (նախքան ֆինանսական ծախսերը հանելը).
- (բ) ֆորվարդային համաձայնագրով նախատեսված՝ դրամական միջոցով ֆինանսական ակտիվներ գնելու գները.
- (գ) զուտ գումարները «փոփոխական վճարելու - ֆիքսված ստանալու» տոկոսադրույքային այն սվոպերի գծով, որոնց գծով փոխանակվում են զուտ դրամական հոսքերը.
- (դ) փոխանակվելիք պայմանագրային գումարները այն ածանցյալ ֆինանսական գործիքում (օրինակ՝ արժույթային սվոպում), որի գծով փոխանակվում են համախառն դրամական հոսքերը.
- (ե) վարկ տալու պարտավորվածությունների համախառն գումարը:

Այդպիսի չգեղչված դրամական հոսքերը տարբերվում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներառված գումարից, քանի որ վերջինս հիմնված է գեղչված դրամական հոսքերի վրա: Երբ վճարվելիք գումարը ֆիքսված չէ, բացահայտվող գումարը որոշվում է՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գոյություն ունեցող պայմաններից ելնելով: Օրինակ՝ երբ վճարվելիք գումարը տատանվում է որևէ ինդեքսի փոփոխություններից կախված, բացահայտվող գումարը կարող է հիմնվել այդ ինդեքսի՝ ժամանակաշրջանի վերջի աժեքի վրա:

Բ11Ե 39(գ) պարագրաֆը պահանջում է, որ կազմակերպությունը բացահայտի, թե ինչպես է ինքը կառավարում 39(ա) և (բ) պարագրաֆով պահանջվող քանակական բացահայտումներում բացահայտված հոդվածներին ներհատուկ իրացվելիության ռիսկը: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի իրացվելիության ռիսկը կառավարելու նպատակով պահվող ֆինանսական ակտիվների մարման ժամկետների վերլուծություն (օրինակ՝ ֆինանսական ակտիվներ, որոնք հեշտությամբ կարող են վաճառվել, կամ ակնկալվում է, որ կստեղծեն դրամական ներհոսքեր՝ բավարարելու համար ֆինանսական պարտավորությունների դրամական արտահոսքերը), եթե այդ տեղեկատվությունն անհրաժեշտ է, որպեսզի իր ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողները հնարավորություն ունենան գնահատելու իրացվելիության ռիսկի բնույթն ու չափը:

Բ11Ե Այլ գործոնների, որոնք կազմակերպությունը կարող է հաշվի առնել 39(գ) պարագրաֆով պահանջվող բացահայտումը կատարելիս, թվին են պատկանում, մասնավորապես, թե արդյոք կազմակերպությունը՝

- (ա) ունի կոմերցիոն փոխառության միջոցներ (օրինակ՝ կոմերցիոն արժեթղթեր) կամ այլ վարկային գծեր (օրինակ՝ պահեստային վարկային միջոցներ), որոնցից այն կարող է օգտվել՝ իրացվելիության կարիքները բավարարելու համար.
- (բ) պահում է ավանդներ առևտրային բանկերում՝ իրացվելիության կարիքները բավարարելու համար.
- (գ) ունի ֆինանսավորման շատ բազմազան աղբյուրներ.
- (դ) ունի իրացվելիության ռիսկի նշանակալի կենտրոնացումներ կամ իր ակտիվներում, կամ իր ֆինանսավորման աղբյուրներում.
- (ե) ունի ներքին վերահսկողության գործընթացներ և արտակարգ դեպքերում գործելու պլաններ՝ իրացվելիության ռիսկը կառավարելու համար.
- (զ) ունի գործիքներ, որոնք նախատեսում են արագացված վճարման պայմաններ (օրինակ՝ կազմակերպության վարկունակության (վարկանիշի) նվազման դեպքում).
- (է) ունի գործիքներ, որոնք կարող են պահանջել գրավադրում (օրինակ՝ ածանցյալների գծով լրացուցիչ ապահովության պահանջը).

- (ը) ունի գործիքներ, որոնք կազմակերպությանը իրավունք են տալիս իր ֆինանսական պարտավորությունները մարելու՝ կամ դրամական միջոց (կամ այլ ֆինանսական ակտիվ) տրամադրելով, կամ իր իսկ բաժնետոմսերը տրամադրելով. կամ
- (թ) ունի գործիքներ, որոնք հանդիսանում են հաշվանցման գլխավոր համաձայնագրի առարկա:

Բ12-Բ16 [Հանված է]

Շուկայական ռիսկ. զգայնության վերլուծություն (պարագրաֆներ 40 և 41)

Բ17 Պարագրաֆ 40(ա)-ն պահանջում է, որ զգայնության վերլուծություն կատարվի շուկայական ռիսկի յուրաքանչյուր տեսակի համար, որին ենթարկված է կազմակերպությունը: Բ3 պարագրաֆին համապատասխան՝ կազմակերպությունը որոշում է, թե, ամբողջական պատկեր ցույց տալու նպատակով, ինչպես այն պետք է ընդհանրացնի տեղեկատվությունը՝ առանց միավորելու նշանակալիորեն տարբեր տնտեսական միջավայրերից առաջացող ռիսկերին ենթարկվածության վերաբերյալ տարբեր բնութագրերով տեղեկատվությունը: Օրինակ,

- (ա) կազմակերպությունը, որը ֆինանսական գործիքների առքուվաճառքով է զբաղվում, կարող է բացահայտել այս տեղեկատվությունը առանձին՝ առևտրական նպատակով պահվող ֆինանսական գործիքների համար, և առանձին՝, առևտրական նպատակներով չպահվողների համար.
- (բ) կազմակերպությունը գերադաճային տարածաշրջաններում շուկայական ռիսկերին իր ենթարկվածությունը չպետք է միավորի շատ ցածր սղանով տարածաշրջաններում նույն շուկայական ռիսկերին իր ենթարկվածության հետ:

Եթե կազմակերպությունը ենթարկված է միայն մեկ տեսակի շուկայական ռիսկի միայն մեկ տնտեսական միջավայրում, այն չպետք է ներկայացնի մասնատված (ապախոշորացված) տեղեկատվություն:

Բ18 Պարագրաֆ 40(ա)-ն պահանջում է, որ զգայնության վերլուծություն ցույց տա, թե ինչպիսին կլինի շահույթի կամ վնասի և կապիտալի վրա՝ համապատասխան ռիսկային փոփոխականի (օրինակ, գերակշռող շուկայական տոկոսադրույքների, արտարժույթի փոխարժեքների, բաժնետոմսերի գների կամ ապրանքների գների) ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունների ազդեցությունը: Այս նպատակով.

- (ա) կազմակերպություններից չի պահանջվում որոշել, թե ինչպիսին կլինեն ժամանակաշրջանի շահույթ կամ վնասը, եթե համապատասխան ռիսկային փոփոխականները տարբեր լինեին: Փոխարենը՝ կազմակերպությունները բացահայտում են հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ շահույթ կամ վնասի և կապիտալի վրա ազդեցությունը՝ ենթադրելով, որ համապատասխան ռիսկային փոփոխականի խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունը տեղի է ունեցել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ, և կիրառվել է այդ ամսաթվին գոյություն ունեցող ռիսկի ենթարկվածության նկատմամբ: Օրինակ, եթե կազմակերպությունը տարևերջի դրությամբ ունի լողացող տոկոսադրույքով պարտավորություն, կազմակերպությունը կբացահայտի ազդեցությունը շահույթ կամ վնասի (այսինքն՝ տոկոսային ծախսի) վրա ընթացիկ տարվա համար, եթե տոկոսադրույքները փոփոխված լինեին խելամտորեն հնարավոր գումարներով.
- (բ) կազմակերպություններից չի պահանջվում բացահայտել համապատասխան ռիսկային փոփոխականի՝ խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունների միջակայքի ներսում յուրաքանչյուր փոփոխության ազդեցությունը շահույթ կամ վնասի և սեփական կապիտալի վրա: Բավարար է միայն խելամտորեն հնարավոր միջակայքի սահմանային փոփոխությունների ազդեցությունների բացահայտումը:

Բ19 Համապատասխան ռիսկային փոփոխականի խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունը որոշելիս՝ կազմակերպությունը պետք է դիտարկի.

- (ա) տնտեսական միջավայրերը, որոնցում այն գործում է: Խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունը չպետք է ներառի շատ քիչ հավանական կամ «վատագույն դեպքի» սցենարը կամ «ստրեսային թեստեր»: Ավելին, եթե հիմքում ընկած փոփոխականի փոփոխության տեմպը կայուն է, կարիք չկա, որ կազմակերպությունը փոփոխի ռիսկային փոփոխականի՝ իր կողմից ընտրված խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունը: Օրինակ, ենթադրենք՝ տոկոսադրույքները 5 տոկոս են, և կազմակերպությունը որոշել է, որ տոկոսադրույքի խելամտորեն հնարավոր տատանումը 50 բազիսային կետ է: Այն պետք է բացահայտի ազդեցությունը շահույթ կամ վնասի և սեփական կապիտալի վրա, եթե տոկոսադրույքները փոփոխվեին դառնալով 4.5 տոկոս կամ 5.5 տոկոս: Հաջորդ ժամանակաշրջանում տոկոսադրույքները բարձրացել են մինչև 5.5 տոկոս: Կազմակերպությունը շարունակում է ենթադրել, որ տոկոսադրույքները կարող են տատանվել ^օ50 բազիսային կետով (այսինքն, որ տոկոսադրույքների փոփոխության տեմպը կայուն է): Կազմակերպությունը կբացահայտի ազդեցությունը շահույթ կամ վնասի և սեփական կապիտալի վրա, եթե տոկոսադրույքները փոփոխվեին՝ դառնալով 5 տոկոս կամ 6 տոկոս: Կազմակերպությունը պարտավոր չէ վերանայել իր գնահատականը այն մասին, որ

տոկոսադրույքները խելամտորեն կարող են տատանվել [~]50 բազիսային կետով, բացառությամբ, երբ ի հայտ է գալիս վկայություն այն մասին, որ տոկոսադրույքները դարձել են զգալիորեն ավելի անկայուն:

(բ) Ժամանակային միջակայքը, որի համար այն կատարում է գնահատումը: Չգայնության վերլուծությունը պետք է ցույց տա փոփոխությունների ազդեցությունը, որոնք դիտարկվում են որպես խելամտորեն հնարավոր տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում, մինչև որ կազմակերպությունը հաջորդ անգամ ներկայացնի այս բացահայտումները, ինչը սովորաբար, իր հաջորդ տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանն է:

Բ20 Պարագրաֆ 41-ը կազմակերպությանը թույլ է տալիս օգտագործել զգայնության վերլուծությունը, որն արտացոլում է ռիսկային փոփոխականների փոխկապակցվածությունը, ինչպիսին է, օրինակ, ռիսկին ենթակա արժեքի մեթոդաբանությունը, եթե կազմակերպությունն օգտագործում է այդ վերլուծությունը ֆինանսական ռիսկերին իր ենթարկվածությունը կառավարելու նպատակով: Դա կիրառելի է նույնիսկ այն դեպքում, երբ այդպիսի մեթոդաբանությունը չափում է միայն հնարաոր կորուստները, բայց չի չափում հնարավոր օգուտները: Այդպիսի կազմակերպությունը կարող է համապատասխանել 41(ա) պարագրաֆի պահանջին՝ բացահայտելով ռիսկին ենթակա արժեքի օգտագործվող մոդելի տեսակը (օրինակ, արդյոք, մոդելը հիմնվում է Մոնթե Կարլոյի սիմուլյացիաների վրա), մոդելի աշխատանքի սկզբունքների բացատրությունը և հիմնական ենթադրությունները (օրինակ, պահման ժամանակահատվածը և վստահության մակարդակը): Կազմակերպությունները կարող են նաև բացահայտել դիտարկումների իրականացման ժամանակահատվածը և այդ ժամանակահատվածի ընթացքում դիտարկումներին տրված կշիռներին, բացատրություն, թե հաշվարկներում ինչպես են հաշվի առնվել ընտրանքները, ինչպես նաև, թե փոփոխականությունների և կորելյացիաների ինչ գործակիցներ (կամ, որպես այլընտրանք, Մոնթե Կարլոյի հավանականությունների բաշխման սիմուլյացիաներ) են օգտագործվել:

Բ21 Կազմակերպությանը պետք է տրամադրի զգայնության վերլուծություն իր ամբողջ բիզնեսի համար, սակայն կարող է կատարել տարբեր տիպի զգայնության վերլուծության ֆինանսական գործիքների տարբեր դասերի համար:

Տոկոսադրույքային ռիսկ

Բ22 *Տոկոսադրույքային ռիսկը* առաջանում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված տոկոսակիր ֆինանսական գործիքների (օրինակ, փոխառությունների, դեբիտորական պարտքերի և թողարկված պարտքային գործիքների) գծով և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չճանաչված որոշ ֆինանսական գործիքների (օրինակ, որոշ վարկ տալու պարտավորվածությունների) գծով:

Արժույթային ռիսկ

Բ23 *Արժույթային ռիսկը* (կամ արտարժույթային ռիսկը) առաջանում է ֆինանսական գործիքներից, որոնք արտահայտված են արտարժույթով, այսինքն արժույթով, որը տարբեր է ֆունկցիոնալ արժույթից, որով դրանք չափվում են: Սույն ՖՀՄՍ-ի նպատակներով, արժույթային ռիսկ չի առաջանում ոչ դրամական հոդվածներ հանդիսացող ֆինանսական գործիքներից, ինչպես նաև ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ֆինանսական գործիքներից:

Բ24 Չգայնության վերլուծություն է բացահայտվում յուրաքանչյուր արժույթի համար, որի գծով կազմակերպությունը էականորեն ենթարկված է ռիսկի:

Այլ գնային ռիսկ

Բ25 *Այլ գնային ռիսկը* ֆինանսական գործիքների գծով առաջանում է, օրինակ, ապրանքների գների կամ բաժնետոմսերի գների փոփոխությունների պատճառով: Պարագրաֆ 40-ի պահանջները բավարարելու համար կազմակերպությունը կարող է բացահայտել որոշակի բորսայական ինդեքսի, ապրանքի գնի կամ այլ ռիսկային փոփոխականի նվազման ազդեցությունը: Օրինակ, եթե կազմակերպությունը տրամադրում է մնացորդային արժեքի երաշխիքներ, որոնք ֆինանսական գործիքներ են, ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այն ակտիվների արժեքի աճը կամ նվազումը, որոնց նկատմամբ կիրառվում է երաշխիքը:

Բ26 Բաժնետոմսերի գնի գծով ռիսկ առաջացնող ֆինանսական գործիքների երկու օրինակներ են՝ (ա) այլ կազմակերպության բաժնետոմսերում ներդրումներ անելը և (բ) ներդրումը տրաստում, որն, իր հերթին ներդրում ունի բաժնային գործիքներում: Այլ օրինակներից են որոշակի քանակությամբ բաժնային գործիքներ գնելու կամ վաճառելու ֆորվարդային պայմանագրերը և օպցիոնները, և բաժնետոմսերի գների գծով ինդեքսավորված սկոպերը: Այդպիսի ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի վրա ազդեցություն է գործում հիմքում ընկած բաժնային գործիքների շուկայական գինը:

- Բ27 40(ա) պարագրաֆին համապատասխան՝ շահույթ կամ վնասի զգայնությունը (որն առաջանում է, օրինակ, ` որպես «իրական արժեքով` շահույթ կամ վնասի միջոցով» դասակարգված գործիքներից և վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումից) բացահայտվում է սեփական կապիտալի զգայնությունից (որն առաջանում է, օրինակ, որպես վաճառքի համար մատչելի դասակարգված գործիքներից) առանձին:
- Բ28 Ֆինանսական գործիքները, որոնք կազմակերպությունը դասակարգել է որպես բաժնային գործիքներ, չեն վերաչափվում: Ո՛չ շահույթ կամ վնասի, ո՛չ էլ սեփական կապիտալի վրա ազդեցություն չի ունենա այդ բաժնային գործիքների գների փոփոխության ռիսկը: Համապատասխանաբար, զգայնության վերլուծություն չի պահանջվում: